

## ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ղուկ. ԻԳ 33-43

Աստուծոյ Միածինը երբ յօժարեցաւ դառնալ կամաւոր Դեսպան եւ Փրկիչն աշխարհի, Իրեն համար ցաւն ու տառապանքը, Խաչն ու մահը տեսարանակա՛ն իրագործումներ էին: Այժմ այդ գաղափարականը կը դառնար իրականութիւն՝ մարմնական զարհուրելի եզնաժամեր եւ ցաւատանջ իրողութիւններ: «Երբ հասան Գազաթ կոչուած տեղը» ԻԳ. 33:

«Խաչը հանեցին գայն. եւ չարագործներն ալ՝ մէկը աջ կողմը, միւսը ձախ կողմը խաչեցին»: Երկու չարագործներու աղաղակն ու վայնասունը, հայհոյանքն ու անէծքը վրէժխնդրութիւն էր: Այս ժխտական եւ մահասարսուռ պոռչտումներու ընդմէջէն փայլատակեց քաղցրութիւն, անյիշատիութիւն եւ աստուածային ներում, որ մարդկային բարբառով կ'ըսէր. «Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ'ընեն» ԻԳ. 34:

Յաւերժութեան լուսարացը ծնունդ առաւ Գողգոթայի տառապանքներէն: Անշուք եւ անծանօթ Գողգոթա եւ Բեթղեհէմ անունները դարձան պատմութեան ամենէն օրհնեալ ուխտատեղիները օղակուելով Յիսուս Քրիստոսի: Գողգոթայի Խաչելութիւնը շատ աւելի հարազատ է մեզի, խօսուն եւ իմաստալից սէր քան մարդկային լեզուն ու փաստարանական տրամաբանութիւնը: Գողգոթան, որպէս Նոր Ուխտի եւ ներումի կենդանի՝ վկայագիրը եւ յաւերժութեան երաշխիքն է մարդկութեան համար:

Խաչի ձանապարհը սկսած էր, հաւանաբար առաւօտեան ժամը ուրիշ Պիղատոսի ատենանէն ու ծուռումուռ փողոցներէն ու վերիվայր նեղ ճամբաներէն հասած էր Գազաթ, նախասահմանուած կառավիր սպաննութեան եւ պատիժի:

Մարկոս աւետարանագիր կ'ըսէ թէ երրորդ ժամն էր, երբ Ջայն խաչեցին: Անոնց երրորդ ժամը կը համեմատի այժմեան ժամը 9ը առաւօտեան:

Երեք երկար ժամեր Յիսուս կախուած մնաց խաչին վրայ եւ արեւին կիզիչ ճառագայթները առաւել եւս քաղմապատկեցին խաչեալներու մարմնի եւ հոգիի տուայտանքը: Երեք երկար ժամեր, Յիսուս լսեց հայհոյանքները Իր թշնամիներուն եւ ծաղրանքը տգէտ թշուառականներուն: Խաչին վրայէն, Ան դիտեց երկնի օդին մէջ սլացող թռչունները եւ զոյգ զոյգ թռչող աղանձիւները: Տեսաւ այն ազատութիւնն ու անկախութիւնը որուն համար ստեղծուած էր աշխարհ եւ կեանք:

Յիսուսի ներման աղօթքը՝ «Հա՛յր, թող դոցա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն»ը՝ մարդո՛ւ աղօթք մը չէր: Որովհետեւ մարդիկ ներել չեն գիտեր, այլ միայն վրէժլուծել: Ներել եւ արձակել՝ աստուածայի՛ն առաքինութիւններ են: Ա՛յն Աստուծոյն, որ յայտնուեցաւ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի ձեռքով՝ Անոր ապրումով:

Ժամը 9էն մինչեւ կէսօրուան ժամը 12, Յիսուս տառապեցաւ ոչ միայն մարմնի ցաւերէն, այլ մարդոց անտարբերութենէն, տգիտութենէն եւ հոգեկա՛ն խաւարէն: Հոգեկան եւ մարմնական ցաւերու մէջ, Ան լսեց լացի, հեկեկանքի եւ աղերսի մը ձայնը: Դարձուց Իր ցաւատանջ գլուխը դէպի այդ աղօթք գղջումը եւ տեսաւ չարագործներէն մին որ կը պաղատի Իրեն ըսելով. «Յիշէ՛ զիս, Տէ՛ր, երբ գաս քու արքայութեամբդ»:

Մեր Տէրը՝ Իր աստուածային ողորմութեամբ, անսակարկ եւ անպայման երաշխաւորութեամբ պատասխանեց



խաչեալ աւագակին. «Ճշմարիտ կ'ըսեմ  
քեզի այսօր, ինծի հետ դրախտին  
մէջ պիտի ըլլաս» ԻԳ.43:

Յիսուս աշխարհ եկած էր փրկելու  
մարդկութիւնը Սատանայի իշխանութենէն  
ու դարձնելու զանոնք Աստուծոյ  
հաւատարիմ քաղաքացիներ: Ան  
դաւանական ու վարդապետական  
դժուարութիւններ չստեղծեց: Անոր  
դիտաւորութիւնը փրկել էր ազատագրել  
էր մարդկութիւնը:

Յիսուս Քրիստոսի խոստում  
պատասխանը աւագակին, կարգ մը  
յարանուանութիւններու եւ աստու-  
ծաբաններու մտքին մէջ յարուցած է  
դժուարութիւններ: Որովհետեւ  
Յարութեան առաւօտ, Յիսուս ըսաւ  
Մարիամի. «Մի՛ մօտենար ինծի, քանի  
որ դեռ չեմ ելած դէպի իմ Հայրս»  
Յով. Ի. 17:

Ինչպէ՞ս ուրեմն մահուան օրն  
իսկ, Յիսուս կրնայ դրախտին մէջ ըլլալ  
զիշտ քան զիստ անդեմականի  
մասին: Սակայն այն քիչ գիտցուածն  
անգամ, անդեմականին մեծագոյն  
բանալին եւ երաշխիքն է: Մեզի շնորհուած  
է հաւատալ, Յիսուսի մարմնաւոր եւ  
յաղթական Յարութեան: Առաքելներուն  
շնորհուեցաւ տեսնել իրենց Տէրը,  
շօշափել Անոր Յարուցեալ Մարմինը եւ  
ընթրել իր հետ: Քառասուն օր  
աշակերտները ընկերացան Յիսուսի եւ  
զանազան առիթներով ականատես եղան  
Անոր Մարմնաւոր Յարութեան: Աշակերտները՝ իրենց տեսածին, շօշափա-  
ծին եւ ընկերակցածին համար վկայեցին  
ու նահատակուեցան, ոչ թէ փամփուշտի  
մը անմիջական մահով, այլ չարչարուելով  
եւ ոմանք ալ մորթագերծ ըլլալով  
(ինչպէս Արարատեան աշխարհի  
առաքելը Բարթողիմէոս): Այս մարմ-  
նաւոր Յարութեան եւ յաւիտեական

կեանքի արժանանալու միակ բանալին՝  
հաւատալ է եւ յանձնուիլ ու նուիրել մեր  
կեանքը Աստուծոյ եւ Անոր  
սպասաւորութեան ու ծառայութեան:

Վերադառնանք մեր նիւթին:

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, այսօր  
ինծի հետ դրախտին մէջ պիտի ըլլաս»:

Եթէ կարդալու ըլլանք հին ձե-  
ռագիր մագաղաթները, հոն պիտի  
տեսնենք, որ անոնք մեր ներկայ  
տպագրուած ոչ կէտադրութիւնը եւ ոչ  
ալ բառերու շարուածքին մէջ միջոց  
ունին: Բոլոր նախադասութիւնները, մէկ  
երկա՛ր գրութիւն մըն են: Կարդացողը  
ի՛նք պարտաւոր է զանազանել բառերը  
մէկը միւսէն եւ որոշել նախադասութեան  
կէտադրութիւնը: Երբեմն շփոթութիւն  
իսկ կը ստեղծուի երբ հանդիպինք  
բուականներու, որոնք, գրուած են  
այբբենական բուանշաններով: Կը  
տեսնե՞ք որքա՛ն դժուար է ճշդել  
նախադասութիւնը եւ հասկնալ գրութեան  
մը իմաստը: Պատճառը այն է եղած, որ  
մարդիկ բուրձ չունենին եւ մագաղաթի  
շինութիւնն ալ, թէ՛ սուղ էր եւ թէ՛  
դժուարին: Գրագիրները պարտաւոր էին,  
որքան կարելի է, խնայել բուրձի եւ  
մագաղաթի գործածութիւնը որ կարենան  
Սուրբ Գիրքը ամբողջութեամբ  
արձանագրել:

Ներկայ աստուածաբան գրագիր-  
ներ ու տպագիրներ, Սուրբ Գիրքի  
ընթերցանութիւնը դիւրացնելու համար,  
գործածած են կէտադրութիւն, շեշտ,  
գլխագիր եւ միջոց իւրաքանչիւր բառի  
միջեւ:

Եթէ փոխենք Յիսուսի  
պատասխանին կէտադրութիւնը,  
կ'ունենանք տարբեր իմաստ նոյն  
նախադասութենէն:

Օրինակ.

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, այսօր  
ինծի հետ դրախտին մէջ պիտի ըլլաս»:



երկրորդ.-

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի այսօր, ինծի հետ դրախտին մէջ պիտի ըլլաս» ԻԳ. 43:

Պարզ «ստորակէտ»ը երբ «քեզի» քառէն վերջ դնենք կամ «այսօր» քառէն վերջ, երկու տարբեր իմաստներ կ'ունենանք: Ինչպէս ըսած էի վերեւ:

Յիսուս դաւանական եւ վարդապետական սակարկութիւն եւ պահանջ չի դրաւ խաչեալ աւագակին, այլ ընդունեց անոր աղերսը եւ հաւատքը: Մենք եւս՝ հետեւելով մեր Փրկչին լայնախոհ սիրոյն, հաւատալու եւ սիրելու ենք զիրար եթէ իսկապէս կը սիրենք մեր Տէրը եւ Փրկիչը՝ Յիսուս: Յարանուանական եւ վարդապետական հարցերը դիմակալենք յօժարակամ սրտով եւ յարգենք իրարու զանազանութիւնները: Զէ՞ որ դէմքով եւ մարմնով ալ տարբեր ենք իրարմէ: Դաւանական ու վարդապետական նոյնութիւն իսկ չի կրնար երկու հակադիր միաբանութիւնները իրար միացնել: Մի միայն Աստուծոյ Սէ՛րն է, որ կրնայ միացնել եւ հաւաքակա՛ն միութիւն գոյացնել մարդկային ընկերային կեանքին մէջ:

Ներկայ դարու գիտարուեստական հմտութեամբ ի՛նչ քաղաքացան եւ այլազան գաղափարներ կան արուեստի, րժշկութեան, դեղագիտութեան, աստղագիտութեան, նարտարապետութեան եւլն. գիտութիւններու մէջ: Երբ վերոյիշեալ գիտութիւններու զանազանութիւնը՝ գիտնականները իրարու դէմ չեն հակադրեր, ինչո՞ւ մենք հաւատացեալներս կարող չ'ըլլանք իրարու հետ գործակցիլ, նոյնիսկ մեր փոշիանման տարակարծութիւններով հանդերձ:

Որքան ժամանակ, որ մարդ արարած խորհող եւ մտածող անձնաւորութիւն է (մանաւանդ իր սահմանափակ հմտութեամբ), մարդկային

գաղափարական տարակարծութիւնները պիտի գոյատեւեն: Ինչպէս դէմքերու եւ սեռերու զանազանութիւնը պատճառ եղած է կեանքի մշտականացման, նոյնպէս նաեւ գաղափարի, տեսակէտի եւ կարծիքի տարբերութիւնները ունին իրենց բեղմնաւորիչ եւ ստեղծագործ առաւելութիւնները եւ յատկանիշները, եթէ սիրով մօտեցուին:

Մարդկային սեռային տարբերութիւնները իրար կը միացնեն անհատները ու կը ստեղծեն ընտանիք ու երջանկութիւն: Նոյն ա՛յդ զանազանութիւնը կրնայ ֆանդել նաեւ ընտանիքները եւ կործանել երջանկութեան յարատեւութիւնը:

Սիրոյ, երջանկութեան եւ միաւորման փաստերը չի փնտոտենք նոյնութեան եւ համամանութեան մէջ, այլ՝ պրպտենք զանոնք սիրոյ, նուիրումի եւ անշահադիտակա՛ն անձնագոհութեան մէջ: Այսպիսի անկողմնակալ եւ անաչառ առաքինութիւնները պիտի կազմեն հիմնաքարերը եկեղեցւոյ ընկեակցութիւններու եւ քարեկամութիւններու հիմնախարիսխները:

Յիսուսի Մահը ԻԳ. 44-49:

Ժամը 8 էր երբ Յիսուս սկսաւ ֆալել դէպի Գողգոթա՝ գազաթը գանկերու: Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Ան հոգին աւանդեց Հօր Աստուծոյ Ձեռքերուն:

Յիսուս կախուած մնաց խաչին վրայ մօտ 4-5 ժամ: Խաչելութիւնը՝ չարչարաններուն ամենէն անգութն ու ամենէն տաժանելին էր: Ծարաւը, արեան երակներու կարծրացումը եւ վերքերու րզճտող ցաւերը անբացատրելի զարհուրանքներ էին: Մարդկութիւնը փրկելու՝ Իր աննահանջ ու նուիրական պայքարի ընթացքին, Անոր չորս վերքերէն թափուած արիւնը, հոսելով Խաչն ի վար, տարածուեցաւ բոլոր երկրի վրայ եւ ուրուագծեց Սուրբ Եկեղեցիին ընթացքը



եւ ուղիւն:

Սկսեալ վեցերորդ ժամէն (մեր ժամացոյցով 12՝ կէսօր): «Խաւար եղաւ ամբողջ երկրի վրայ մինչեւ իններորդ ժամը (ժամը 3) եւ խաւարեցաւ արեգակը» Ի Գ. 44:

Անգութ, կոյր եւ անխիղճ քնութիւնը զգացուեցաւ եւ բողոքեց գործադրուած անարդարութեան դէմ: Բայց աւելի՛ անգութ, կոյր եւ դիւահար մարդիկ քարացած մնացին ու վայրենացած, քան թիւս քնութիւնը:

Քսան դարեր հաւատացեալներ լացած են Խաչելութեան Օրը, յիշելով իրենց Փրկչին Խաչելութիւնն ու Մահը: Ներկայիս չի, բաւեր միայն լալ, եւ արցունք թափել, այլ հարկ է պայքարիլ ու պատերազմիլ: Պատերազմի՛լ մեր փառամոլութեան, ազահութեան, նիւթապաշտութեան եւ այն բոլոր մղումներու դէմ, որոնք մեզ կը բռնեն դէպի մահ: Հաւատացեալին պայքարը՝ իր սրտի՛ ծածուկ թշնամիներուն դէմ՝ ատելութեան, վրէժխնդրութեան եւ կեղծաւորութեան դէմ ըլլալու է եւ ոչ միայն արտաքին երեւցած մեղքերուն դէմ:

Այն խորհրդաւոր եւ անքնակա՛ն խաւարին աղջամուղջը փախցուց սարսափահար եղած բոլոր անիծողներն ու հայհոյողները դէպի իրենց որջերը: Տանարին վարագոյրը, որ քողարկած էր հաւատութեան քնքերու կեղծիքն ու դրամատիկներու կողոպուտը, պատռեցաւ

մէջտեղէն ի յայտ բերելու համար ոչ թէ վրէժխնդիր եւ նախանձոտ Աստուած մը, այլ սիրո՛յ, ողորմութեան եւ ներումի Աստուածը: Այս Աստուածը ոչ թէ ծածկուած պիտի մնայ այնուհետեւ վարագոյրի մը, մարմարակառոյց տաճարներու խորաններու ետին, այլ՝ հրապարակներու վրայ, Գողգոթաներու տարածքին եւ շուկաներու մէջ պիտի քարոզուի եւ ջատագովուի հրաշափառ Յարուցեալը:

Առաքեալներ եւ Յիսուսը սիրողներ տարածեցին Աւետարանը ոչ խորաններու, ոչ տաճարներու չորս պատերու առջեւ կայնած, այլ նման իրենց Տիրոջ, ճամբաներո՛ւ եւ խաչմերուկներու վրայ, տուններու եւ հրապարակներու մէջ: Առեւտրական գրասենեակներու եւ գործատեղիներու մէջ:

Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց, երբ աւարտեց Սուրբ Գրոց թարգմանութիւնը, զայն չթաղեց Ս. էջմիածնայ նորակառոյց եկեղեցիին մէջ, այլ՝ առաւ զայն իր սրտին մօտ ու շրջեցաւ Արարատեան դաշտերն ու լեռները, քարոզելու հայկականերու եւ հայուհիներու: Որովհետեւ Տանարին վարագոյրը պատռած էր այլեւս եւ Աստուծոյ սրբազան Խօսքերը պարտ էին սերմանուիլ համայն աշխարհի մէջ:

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ